

"De principiële zijde van de Landbouwzaak in Benelux" in Internationale Spectator (7 februari 1951)

Source: Internationale Spectator. 07.02.1951, n° 3. 's-Gravenhage: Het Nederlandsch Genootschap voor Internationale Zaken. "De principiële zijde van de Landbouwzaak in Benelux", auteur: Linthorst Homan, Johannes, p. 1-4.

Copyright: (c) Internationale Spectator

URL:

[http://www.cvce.eu/obj/"de_principiele_zijde_van_de_landbouwzaak_in_benelux"_in_internationale_spectator_7_februari_1951-nl-719f9398-c354-4b7e-b85e-e1807749937f.html](http://www.cvce.eu/obj/)

Publication date: 14/05/2013

De principiële zijde van de Landbouwzaak in Benelux

Het is moeilijk te zeggen welke zijde van Benelux de belangrijkste is, de praktische of de principiële.

De eerste overeenkomst van Londen in 1944 beoogde de versterking van de positie der Drie Landen, en toen men later in de diverse stadia der Unie geraakte is steeds met recht betoogd, dat in een Unie meer zou kunnen worden bereikt dan zou worden aangegeven door de optelsom der drie buurlanden. En ofschoon dan diverse tegenslagen de praktische waarde van dit meerdere niet tot volle ontplooiing hebben doen komen, toch wordt wel algemeen erkend dat de Unie, hoe dan ook genaamd en hoe dan ook ingericht, alle drie de samenlevingen tot praktisch voordeel zou strekken.

Ieder heeft tevoren geweten, dat dit niet zou kunnen beduiden, dat nu aanstonds voor elke sector der samenlevingen en voor elk bedrijf in die sector er louter voordeel zou zijn. Een belangrijke structuurverandering als een Unie, vooral een Economische Unie, is reeds per definitie zo ingrijpend, dat hier en daar extra inspanning in de overgangstijd nodig zou zijn, en hier en daar zelfs blijvende veranderingen zich zouden moeten gaan voordoen. Niemand met enig inzicht in het sociaal-economische leven kan zo naïef zijn geweest, te menen dat men bij het aangaan van zó een band ten eerste alles kan houden dat men heeft, en dan nog -van wie? - extra een serie voordelen toegemeten krijgt.

Kortom, men wist dat er hier en daar heroriëntering nodig zou zijn, en men aanvaardde dat in de overtuiging, dat deze bijdragen zouden worden geleverd terwille van het veel grotere dat men gezamenlijk zou kunnen bereiken.

Onder dat veel grotere rekende men ook het gewin aan gezamenlijke positie temidden der volkeren. Mogelijk was men in Londen in 1944 even optimistisch over de internationale verbeteringen als wij dat hier in de bezettingsjaren waren, doch zelfs in een geheel verbeterde wereld zou nog een nauwe band tussen de Drie Landen een opvallend goed ding zijn geweest; hoeveel te meer was dat het geval, toen na de bevrijding bleek, dat de wereld als geheel en ook Europa nóg dringender behoefte hadden aan dergelijke opvallende gebeurtenissen dan wellicht ooit in de geschiedenis het geval is geweest.

Hebben wij niet allen in ons buitenlandse contact, op welk gebied dan ook, steeds mogen ervaren dat de buitenwereld met zeer grote belangstelling op de groei van Benelux lette? Heeft de lof hiervoor ons niet evenveel gesterkt als de smalende opmerkingen der allerlaatste jaren ons hebben pijn gedaan? Het besef leeft bij zeer velen, in alle drie de landen: wij hebben hier iets beloofd, en wij moeten dat niet alleen zien als een belofte aan onszelf en aan elkaar, maar aan de wereld, vooral ook aan het gespleten West Europa, dat dag aan dag vecht met zijn grote taak tot betere samenwerking.

Dit is principieel. Principieel, omdat het een belofte was, ons te verheffen uit de knellende zuigingen van het enge nationalisme, en te tonen dat onze drie landen de geesteskracht konden opbrengen, iets tot stand te brengen dat meer dan internationaal, want super-nationaal is.

De uitwerking van dit principe ging gestadig voort. Vele zijn de rapporten en voorstellen juist over het boven-nationale karakter van de Unie; met name was het verheffend dat in 1949 en 1950 de roep om gezamenlijke organen, om Unieorganen, steeds sterker werd. En die gedachte is sindsdien dan ook in concrete plannen uitgewerkt.

Wij stelden dit voorop, omdat ons betoog over dit principe gaat.

Laten wij dit principe nu ook nog eens van andere kant naderen, waarbij wij dan tevens het agrarische veld betreden, waarover ons artikel handelt.

In de West Europese samenwerking zo wel te Parijs en Straatsburg is de landbouw een der moeilijkste onderwerpen.

Enkele redenen hiervoor zijn de volgende:

- a. de landbouw is gebonden aan de natuurlijke omstandigheden van elk gebied, geworteld in de grond van elk gebied, zodat er vele elementen in de landbouw zijn, welke de mens niet of nauwelijks kan veranderen;
- b. de landbouw-sector omvat een groot aantal zelfstandige ondernemers, en aangezien juist de kleine gezinslandbouw element is van die West Europese structuur, welke wij tegen het collectivisme van het oosten verdedigen, moeten wij in West Europa werken met tientallen miljoenen bedrijfseenheden;
- c. structuur-veranderingen in de landbouw, zowel technisch als demografisch, voltrekken zich langzaam, zij wachten eerst op stabiliteit in het beeld der politiek en kosten ook dan nog tijd van plannen, investeringen, overgang.

Nu strijden zeer velen in West Europa reeds jarenlang voor West Europese landbouw politiek, voor een duidelijk aangeven van de lijnen voor het werk. En meer en meer groeit het besef, dat goede Europese werkverdeling niet mogelijk is zonder een boven-nationaal orgaan, wat dan ook én te Straatsburg reeds is aanvaard, én te Parijs wordt besproken. Zowel bij de ware integratie der West Europese economie, als bij de "functional approach" der "Specialized Authorities" van Straatsburg is dat onmisbaar. Hoe dan ook, tenzij men geheel niets wil, het nationalisme gaat in West Europa hier en daar iets loslaten. Het is ondenkbaar dat de plannen Schuman, Pella, Petsche, Stikker, Mansholt, na al wat er is gebeurd, en in de economische nood waarin wij verkeren, zouden doodlopen op het verouderde nationalisme, althans in de zes landen van Nederland tot Italië.

Toen in de voorbereidingen voor Benelux de landbouw ter sprake kwam, waren de drie Regeringen het er over eens, dat deze een aparte regeling van node had. Dit is begrijpelijk. Ook in het Scandinavische contact besloot men dit reeds bij het begin, en in het Frans-Italiaanse contact is het eveneens iets zeer apart. In Benelux is de situatie zó, dat Nederland de laagste kostprijzen van Europa heeft, én dank zij hoogstaande specialisatie, én dank zij algemeen laag niveau van levenskosten, doch dat België daar ongeveer 1/4 boven ligt en Luxemburg nog weer hoger. Dit is des te ernstiger omdat Nederland in menig product zóveel exporteert, dat het ook bij de dekking der Belgische en Luxemburgse importen nog excedenten zou hebben, zodat vrijhandel in Benelux de prijzen in België en Luxemburg zou ruïneren.

Men trof nu in Mei 1947 een aparte regeling in het bekende Protocol, waartoe het bestaande Landbouw-protocol van de Belgisch-Luxemburgse Unie tot voorbeeld strekte. In beginsel gaf men elkaar preferentie, en er kwam een voorlopige overgangsmaatregel, hierin bestaande dat er vrije handel zou zijn, doch dat de importprijs der producten niet lager zou zijn dan de in het importerende land gestelde minimum-prijs. Werd die minimum-prijs bedreigd, dan kon het importerende land autonoom alle beschermingsmaatregelen treffen, welke het wenste.

Tussen 1947 en 1950 ging nu het debat voort, zowel in Regeringskringen en Parlementen als ook tussen de diverse agrarische organisaties. Half 1950 was de stand der besprekingen zó, dat:

1. erkend werd dat Luxemburg dusdanige natuurlijke handicap had in grond, ligging en klimaat, dat Luxemburg recht had op aparte regeling;
2. erkend werd dat het kostprijverschil tussen Nederland en België ongeveer 20-30% bedroeg, waarvan ongeveer 7% door de verschillen in agrarische techniek en de rest door verschillen in levensniveau en landbouwpolitiek;
3. erkend werd dat de verschillen door landbouwpolitiek (subsidies) zouden worden weggenomen, wat naar Nederlandse on-officiële berekening ongeveer 5% der Nederlandse kostprijzen zou bestrijken;
4. over de verdere verschillen zeide Nederland, dat de Belgische kosten in het algemeen zó ver boven de Europese lagen, dat het onmogelijk was, dat Nederland ooit zó hoog zou stijgen; België zeide, dat Nederland zó laag lag, dat België nimmer zo laag zou kunnen dalen;
5. men was het er over eens dat de Belgische landbouw in elk geval technisch verbeterd moet worden.

***

Aangezien de landbouw mét de financiële vraag de enige moeilijkheid in de Unie vormde, was de bijeenkomst der Regeringen in October 1950 te Luxemburg hoogst belangrijk. Er móest een oplossing komen, want Nederland kon onmogelijk voortgaan alles uit België vrij binnen te laten en inzake zijn

belangrijke agrarische export te blijven vrezem, dat die steeds zou blijven stuiten op Belgische bezwaren.

Men wijzigde nu het Protocol van Mei 1947. De volledige vrijmaking van het agrarische handelsverkeer zou in toenemende mate verwezenlijkt worden door het systematisch bevorderen van de technische ontwikkeling tot het Nederlandse peil, en door de geleidelijke afschaffing der subsidies. In afwachting van deze vrijhandel zouden bepaalde producten, waarvan een lijst werd vastgesteld, slechts vrij worden verhandeld met inachtneming van een tussen de landen overeengekomen stelsel van minimumprijzen. Dat stelsel kwam nu neer op besprekingen in de Landbouw-commissie van de Raad voor de Economische Unie, en bij vastlopen daarvan in een vergadering van de Ministers der Drie Landen. Zou ook dat vastlopen, dan zou het importerende land maatregelen kunnen nemen, waartegen dan het exporterende land beroep zou kunnen aantekenen bij arbiters, één aangewezen door het exportland, één door het importland, en de derde in gemeen overleg door de beide eersten. Deze scheidslieden zouden uitspraak doen als goede mannen naar billijkheid in de geest van de tussen de deelnemende landen gesloten accoorden.

De reacties in de drie buurlanden waren typerend. In Nederland achtte men dit Protocol beter dan het eerste, én omdat het principiële Uniewerk en geen autonoom nationalisme meer was, én omdat het een prikkel zou zijn dat men in België ook jaarlijks ingrijpend zou gaan rationaliseren. In Luxemburg achtte men het gevaarlijk voor de Luxemburgse belangen. In België klaagde de georganiseerde landbouw steen en been, daarbij zeer opvallend uitroepende dat er niet genoeg voor zijn landbouw gebeurde en dat hier de "levensbelangen van 200.000 boeren-gezinnen werden verwaarloosd" of erger. De kreet "wij willen baas zijn in eigen huis" werd dreigend tegen de nieuwe en zeer deskundige Belgische Minister van Landbouw aangeheven.

Het politieke gevolg bleef niet uit. De Belgische Regering ging door de knieën en er kwam een nadere bespreking in de laatste dagen van December, juist voordat het Protocol in werking moest treden.

In Den Haag vonden toen de Regeringen dit compromis: de fixering van de minimumprijzen blijft wel gemeenschappelijke Uniezaak, en gaat ook per 1 Januari 1951 in, doch de arbitrage gaat in elk geval niet in voordat het grote algemene Unieverdrag zal zijn getekend.

***

En nu onze conclusie, een zeer persoonlijke.

Voorop staat, dat wij menen, dat inderdaad aan de Belgische landbouw een ruime overgangstijd moet worden gegund, om zich technisch te brengen op het niveau dat zijn natuurlijke omstandigheden gelijk in Nederland toelaten.

Voorop staat tevens, dat de Nederlandse boeren de absolute garantie moeten hebben, dat die overgangstijd ook ijlings zal worden gebruikt voor ingrijpende rationalisatie in België, opdat de overgangstijd niet een afstel wordt, maar ware tijd van overgang. Trouwens, niet alleen de boeren, maar heel Nederland moet dit eisen, want het is op de duur onhoudbaar dat alle verkeer vrij is en juist de voornaamste Nederlandse exportsector niet. Dat is praktisch én principiële onhoudbaar.

De regeling van Den Haag is een stap terug uit de regeling van Luxemburg. Dat het vaststellen der minimum-prijzen gezamenlijk geschiedt, is inderdaad elementair; had men dat overgelaten aan het autonome nationalisme, dan hadden wij liever gezien dat men heel de Beneluxgedachte maar vaarwel zeide om Europees te gaan werken. Dat is de inter-nationale, nog niet de boven-nationale gedachte. Het boven-nationale lag in de arbitrage, wat nu weer voorlopig is geofferd op het nationale Belgische altaar.

Wij vinden het niet minder dan triest, dat het grote beginsel, het politieke principe van Benelux, waarop wij zo trots en waarvoor wij zo dankbaar waren, zwakker bleek te zijn dan o.i. volkomen ouderwetse beduchtheid van de Belgische boeren-organisaties voor moderne visie en groot werk.

Sindsdien pogen wij in de Parijse contacten tussen de boeren-organisaties zoveel mogelijk, het gesprek niet te laten gaan over zó een stuk eng nationalisme in zó een angstige tijd waar zo dringend behoefte bestaat aan

doortastendheid. Er is aan de reputatie van de landbouw op Europees en wereld-niveau door onze Belgische vrienden, zo vrezen wij, een onherstelbare wonde toegebracht.

J. Linthorst Homan.